

EGY PARASZTASSZONY EMLÉKEIBŐL

I. HERNYÉKI LÁNY VOLTAM

Szili Jánosról, életéről, dalkincséről szól az első könyvem. Az adatgyűjtés időszakában többször meglátogattam testvérét, özvegy Tompos Lajosné is, mert beszédesebb volt fivéréénél. Élveztem a szép ízes beszédét, s azt, amit mondott. Beszéd közben jött a dalolás, előkerültek a családi fényképek, sőt még tánca is kerekedett, ha azt kértem. Érdekes életút tárult fel előttem sok-sok tanulsággal (H.K.)

Heten voltunk testvérek, én a harmadik gyerek voltam. Szorgos család volt a mienk, ebbe nevelődtem. Édesanyánk megtanította a fonást, a szövést, a kenyérsütést, az ebédkészítést, a mosási, a kerti munkát, de tőle tanultuk meg a takarékoskodást. Édesapánk a földekkel, az állatokkal volt elfoglalva, de minket is mindenbe bekapcsolt. Akkor fiatalon még nem tudtam, hogy ennek mennyi hasznát veszem, de együtt jártam a férfiakkal dolgozni, szóval, szerettem a munkát. Később is a magamfajta parasztságosnak mindent kellett tudni, mindenhez kellett érteni. Mondta is párszor az apám, ezt a lányt kapálásban egy férfi se tudja megelőzni. Meg lehetett volna szakítani a munkában. Mikor kelt a Nap, már fölkelünk, este sötétedés után mentünk csak be vacsorázni. Igaz, utána sokszor az ágyba vezetett az útunk. Csak vasárnap volt más a helyzet. Akkor elmentünk templomba. Tudja, mink Pákára jártunk. Rúgtuk a port a csömödéri úton. Kezünkben a cipő - amikor az is volt -, aztán semmi sem volt az az öt-hat kilométer odáig. Persze, ha szorított a munka, vasárnap reggel, vagy délután, azért elvégeztünk vele. Télen az más volt. Akkor nem jártunk ki a földekre, de aki akart, az talált munkát magának. A szövés, fonás, tollfosztás az mindennapos volt faluhelyen. Akkor az istállóba se mentünk ki mi, asszonyok. Nyáron is apánk jobban a Lacit hagyta otthon, hogy ő végezze el az istállóban a munkát. Ő volt a legfiatalabb. A háború alatt emlékszem rá, mikor a Jancsi a fronton volt, édesapámmal meg a Ferikkal mi mentünk a földekre. Megkaszáltam ezekkel a férfiakkal. Megdicsért az apám, ez még nagyobb erőt adott. A Reszkánk az nem szeretett kaszálni. Közben mondtam neki úgy bolondságból, lehet, hogy neked több eszed van Reszkánk.

Higgye el, az aratás, a kaszálás nagyon kiveszi ám az erőt az emberből. Sokszor még sötétben elindultunk a csömödéri rétre. Mire legyalogoltuk azt az öt-hat kilométert, arra kezdett világosodni. Vítettük a kaszát a vállunkon. Laci meg akkor jött utánunk, mikor az istállóban végzett. Az hozta a reggelinket. Utána ő is közénk állt. Higgye el, nem bántam meg, hogy hozzászoktattak a kaszáláshoz, mert mikor megözvegyültem, nekem kellett minden munkát elvégezni. Emlékszem, két helyen szoktam lóheret vetni, egyiket kiadtam kaszálásra, a másíkról meg én kaszáltam az állatoknak. Egyszer nagyon bő lóherünk volt. Elmentem kaszálni. Örültem, hogy milyen szép tábla, milyen zöld a takarmány. Nekiállok, vágok egyetketőt, aztán nagy szúrást éreztem. Megnyugodtam egy kicsit, aztán újra nekiálltam. Megint szúr. Nagyon bántott. Itt a munka, kell az állatoknak a takarmány, én meg itt nyögök. Eljöttem haza. Bementem a Lacihoz. Mindjárt mondja:

- Mi a bajod? Mér bőgsz?
- Hát hogyne rínék? Itt a szép lóherem, de nem tudok kaszálni, mert nagyon szúr valami.
- Menj el haza, majd én lekaszálok - mondta.

Hívta a Ferit is és levágták. Sokszor segítettünk egymáson. Főként, hogyha olyan fogdmeg munka volt, összefogtunk. Aratáskor a Durgó Gáborral szoktam elmenni mikor már özvegy voltam. Azzal jól kijöttem. A Gábor vágta, vagy én, a Böskével mi meg szedtük a markot utána, kötelet terítettünk, sokszor kötöttünk. Nem egyszer előfordult, hogy én kaszáltam, hogy a Gábor is pihenjen egy kicsit, akkor ő kötött. A képezést azt együtt csináltuk. Elhívtam ám a lányaimat is segíteni. Mikor már nagyobbak voltak, sokat jelentett, hogy ott voltak.

Máskor is hívtam a Gábort segíteni, meg ő is engem. Egyszer, amikor ott főtt laktak ahol a Saláták, a Gábor meg a Pali bátyám eljártak az erdőbe dolgozni. Az otthoni munka ilyenkor az asszonyokra szállt. Nagy sár volt a baluban. Egy-két kút volt akkor még csak az egész faluban, onnan hordta mindenki a vizet a konyhára is meg az állatoknak is. Mondtam az ángyomnak mikor cipelte a nagy vödört, hogy majd segíték. Hát most el is fogadom, mert nem valami jól vagyok - mondta.

Hernyéki lány voltam, itt nevelkedtem. Az uram is idevalósi volt. Ahol a Zita lakik, az volt a házuk, de leégett. Az uram is hamar itthagyt. Huszonkilencben meghalt. Mindig szokta mondani, ha a malomba megy, akkor megfürdik. Szombaton este elment a Gálosék Naca nénihez, hogy hétfőn korán megy, az ő gabonáját is elviszi. A telek végén volt egy kis lóherünk, még kaszált egy ruhára valót a disznóknak. Mikor felültek a szekérra, az Isten tudja milyen érzésem volt, azt mondtam nekik: Isten velük! Szerencsés utat! Erre az uram odaszól a Naca néninek: Mi baj lehetne? Megyünk csak Isten hírével. A malomnál megfürdött és szívgörcsöt kapott, bent maradt a vízben. Hát ennyi egy élet. Életerős ember volt. Egyedül maradtam a három lányommal. Eddig sem volt jó világom, de most rámszakadt minden. Nagyon sokat kellett dolgoznom, még többet szenvednem, meg kellett becsülni magamat, gyerekeimet föl kellett nevelnem. Fönntartottam a birtokot, állatokat tartottam, otthon a lakás, a gyerekek. Nem akartam semmit elhagyni. A több föld többet hoz. Igásállat is kellett, meg tej is. Takarékoskodtam, hogy a lányaim ne érezzék, hogy apa nélkül nevelkednek. Azt se szerettem volna meghallani, hogy elpazaroltam, amink volt. A Zita kapott egy tehenet, a Verus is egy tinót. Mindegyik kapott egy szekrényt, apróságokat, ruhát, ágyneműt, baromfit, húst. De ezek, hallja, nem sokba veszik ám ezt. Ezek már mások. Az Isten tudja miől van ez, a maiak nem olyanok, mint mink voltunk. A Zita meg a Verus idekerült a faluba, az Ernő idénősült hozzánk. Kellett is férfi a házhoz.

Most már öreg vagyok. Kapok egy kis nyugdíjat, itthon el teszek-veszek. Szedtem össze tavaly gyümölcsöt, kifőztem és lett huszonhárom liter pálinkám. Itthon fogtam belőle tíz litert. A minap éppen a Béla unokám kérdi, hogy ki issza meg ezt a sok pálinkát? Majd aki megmarad - mondom neki. Felét odaadtam neki. Tudom, nem nagyon van oda érte, én se iszok belőle, inkább egy kis bort. Tudja, milyen jól esik naponta egy kicsi? Talán ez is élet. Lejegyezte: Horváth Károly